

- 47 Ad manumissum vindictâ desiderantur plura, & in primis, manumissorem esse dominum.
- 48 Non omnes domini servos proprios manumittere valent.
- 49 Causa ad manumittendum vindictâ requiritur.
- 50 Minores viginti annis, nisi causâ probatâ manumittere nequeunt.
- 51 Quæ requirantur in persona servi, ut vindictâ possit manumitti.
- 52 Apud quos Magistratus manumissio vindictâ possit fieri.
- 53 De officio lictoris, qui manumissionibus intererat.
- 54 De solemnitatibus manumissionis per vindictam.
- 55 Conscribebatur instrumentum datæ libertatis, & quâ formâ.
- 56 De censu manumissis.
- 57 Quomodo & quando cives Romani ex institutione Servii Tullii censebantur.
- 58 Civis Romanus nisi censeretur, libertate privabatur.
- 59 Manumissio per censum abiit in desuetudinem.
- 60 Manumissus testamento aut codicillis efficiebatur civis Romanus.
- 61 Nisi aliquid obset, & de lege Fusia Caninia.
- 62 Testamentaria libertas aut directe, aut per fideicommissum præstatur.
- 63 Codicillis testamento non confirmatis libertas directè concedi nequit, & servus debet esse testatoris tempore testamenti, & mortis.
- 64 Liberti qui fuerint.
- 65 De dedititiorum conditione & nomine.
- 66 Dedititia libertas ante Justinianum est sublata.
- 67 Examinatur Accursii assertio circa dedititiorum conditionem, cum num seqq.
- 68 Dedititii non tenebantur manumissoribus servire.
- 69 Expenditur Ulpiani fragmentum.
- 70 Explicatur.
- 71 An dedititii possent testari?
- 72 Dedititii Latini quodammodo sunt, saltem in odiosis.
- 73 Ut dedititius aliquis censeretur, debebat de crimine constare, propter quod notatus erat.
- 74 Filii dedititiorum & Latinorum cuius essent conditionis.
- 75 Liberti non iusta manumissione in libertatem erepti, fiebant ex lege Junia Norbana participes juris Latii. Et quid consequerentur, remissivè.
- 66 Sic manumissi non efficiebantur cives Romani.
- 77 Poterant in servitutem revocari, nisi Prætor eos tueretur: sed ex lege Junia Norbana revocationi libertatis locus non erat.
- 78 Latini effici poterant cives Romani iusta manumissione, & pluribus aliis modis.
- 79 Quomodo per filium amiculum civitatem assequerentur.
- 80 Filius amiculum fiebat civis Romanus.
- 81 Latina libertas quibus modis præstatur.
- 82 Explicantur modi illi.
- 83 De aliis modis consequendi Latinam libertatem.
- 84 Latinis ac dedititiis voluntas ultima omnis interdicitur.
- 85 Lex Junia circa peculia Latinorum nihil immutavit.
- 86 Liberti qui cives Romani non erant, nihil ex testamento percipere permittentur.
- 87 Idem lege Junia de Latinis est constitutum.
- 88 Latini utiliter heredes institui poterant, sed capere hereditatem nequebant, nisi forent cives Romani tempore mortis, aut intra diem cretionis.
- 89 Liberti an fideicommissum capere possent?
- 90 Latini successorem ab intestato non habuerunt.
- 91 De edicto Trajani, & Senatusconsulto Largiano circa successorem liberiorum.
- 92 Latini cavebant omnibus, qui propria erant civium Romanorum, regulariter.
- 93 Aliqua ex his specialiter Latinis sunt concessa.
- 94 Inter libertos quoad patronos ordo exitit, nam fuere primi, secundi, &c.
- 95 Liberti etiam cives Romani non obtinebant ea omnia, quæ ingenitis competebant.
- 96 Discrimen inter tribus & classes Romanas traditur.
- 97 In ultima classe describebantur liberti.
- 98 Quæ forma ferrentur suffragia per classes.
- 99 Liberti in urbanis tribubus ut ignobilioribus describebantur.
- 100 De significatione ac differentia verborum Liberti, & Libertini.
- 101 Ex constitutione Justiniani omnes manumissi sunt cives Romani, & iura ingenitatis consequuntur.
- 102 Intellectus ad legem Patronus 34. de legat. 3.
- 103 Tributes, & non alii, percipiebant congiarias, sive Imperatorum largitiones.
- 104 Tessera quid significaverit.
- 105 De lege Claudia frumentaria.
- 106 Differentia inter tribum & tesseram.
- 107 Tessera frumentaria gratis civibus Romanis concedebatur.
- 108 Legatum tessera differt à legato tribus.
- 109 Ex manumissione libertis civibus Romanis jus suffragii non competebat.
- 110 Libertus, de quo in d. l. Patronus, erat civis Romanus, sed tribu, id est latine suffragii, carebat.
- 111 Quo iure Itali & Latini populi uterentur antequam civitate Romana donarentur, & quæ denegerentur civibus Romanis extra Romanos degentibus.
- 112 Exercitus Romanorum ex legionibus & auxiliis constabat.
- 113 An liceret Latinis sub legionibus militare?
- 114 Milites legionarii munera militaria poterant obtinere, non auxiliares.
- 115 Jus ferendi suffragii quibus competierit.
- 116 De differentia civitatum, quæ populo Romano subdebantur.
- 117 Jus Latii quale fuerit, remissivè.
- 118 Civem Romanum nullus Magistratus iniuste populi interficere, aut virgis cadere permittentur.
- 119 Jus civitatis raro, & coarctatè ante bellum sociale exteris concedi solebat.
- 120 Exemptio à tributorum solutione ad ius publicum civium Romanorum spectabat.
- 121 Lex In orbe Romano, ff. de statu homin. quomodo intelligenda.
- 122 Intellectus quidam ad dictam legem Patronus, ff. de legat. 3. rejicitur.
- 123 De etymologia verbi Hidalgo, apud Hispanos: & num. 124.

- 125 Diversum fuit jus Italia apud Romanos, ab eo quod in Hispania tribuitur Hidalgois quoad ius immunitatis.
- 126 Nobilitas quomodo probetur.
- 127 Discrimen in Hispania inter Nobilem ac Hidalgois.
- 128 Filii an patris, vel matris conditionem sequantur.
- 129 Partus sequitur ventrem quoad statum servitutis & libertatis, & quare.
- 130 Quod aliquando ex lege, vel consuetudine aliter observatur.
- 131 Filii naturales an gaudeant nobilitate.
- 132 Quid si Nobilis ex ancilla filium susceperit naturalem.
- 133 Nobilitas, vel ignobilitas matris filium commendat, aut deturpat quoad hominum estimationem.
- 134 Nobilitas à patre, non à matre descendit ad liberos.
- 135 Quis nobilis iure communi, & regio censentur.
- 136 Conditio, Si nobilis nupserit, an impletur nubendo persona nobili ex parte patris tantum.
- 137 In Hispaniis nobilis ab Hidalgo distinguitur.
- 138 Filius ex patre generoso & matre Hebræa, vel Sarracena gaudet nobilitate.
- 139 Alguen apud Hispanos personam nobilem, aut egregiam significat.
- 140 Liberti etiam ante Augusti tempora non describebantur in tribubus.
- 141 Legatum tribus à legato tessera differt.
- 142 Legatum tribus non tenet, si relinquatur habenti jus suffragii à testatore inscio.
- 143 Debetur etsi vivo testatore legatarius tribum ex causa lucrativa consequatur.
- 144 De intellectu legis Patronus 34. ff. de legat. 3.
- 145 Legatum tribus, & legatum tessera equiparantur quoad acquisitionem & transmissionem.
- 146 Legatum tessera frumentaria frumentarium rectè dicitur, etsi frumentum relictum non sit.
- 147 Inter legatum tessera frumentaria, & frumenti, non est discrimen.
- 148 Legata militiâ, vel tessera, ipsa primario relicta videntur, non earundem estimatio.
- 149 De rationibus dubitandi ad l. Mortuo bove, §. 1. ff. de legat. 2.
- 150 Munera quadam regalia in Indiis Occidentibus venalia sunt ob regii patrimonii tenuitatem.
- 151 Iterum de interpretatione dictæ legis Patronus.
- 152 De Magistratum Romanorum dignitate ut differentia.
- 153 Senatores Romani an fuerint illustres, aut clarissimi.
- 154 Obvius ornamenta & prærogativas alicujus dignitatis ex privilegio, vocabatur clarissimus, licet habentes eam dignitatem superioris ordinis essent.
- 155 Nobiles apud Romanos dicebantur clarissimi, & qui hi essent.
- 156 Habebant jus suffragii Nobiles, quod Censor illis auferre nequebat, sicut plebeis.
- 157 Clarissimi suffragium ferebant in Magistratum creatione.
- 158 Plebeis tantum tessera frumentaria præstatur.
- 159 Rufus de intellectu dictæ legis Patronus.
- 160 Ratio dubitandi ad dictam legem Patronus.
- 161 De eadem ratione dubitandi.
- 162 Idem textus intelligitur.
- 163 Obligatus ad factum ex contractu, vel ultima voluntate, an teneatur ad id præcisè præstandum.
- 164 Legatum tribus non in faciendo, sed in dando consistit.
- 165 In facti obligationibus post moram an interesse succedat loco rei.
- 166 Discrimen quoad tempus inter tesseras, & commoda tribus.
- 167 Cur in d. l. Patronus, non usura estimatio, sed tribus commoda debeantur.

De tribubus Romanis, ad interpretationem legis Patronus 34 ff. de legat. 3.

CAPUT PRIMUM.

Ad Num. 1.

V M de Romanorum tribubus agendum nobis sit, expedit nonnulla de initio Urbis præmittere, quæ Historiographi, ut Plutarch. Tit. Liv. Onuphr. Sigon. & alii memoria tradidere: ac in primis, observandum est, quæstionis fore, quis primus Romæ conditor extiterit, & à quo nomen acceperit ipsa, ut admonet Ioan. Rosinus de antiquit. Romanis lib. 1. cap. 1. & constat ex Fest. de antiquar. voc. signif. lib. 16. Salian. Annal. Ecclesiast. anno mundi 3260. rom. 4. Cornucop. col. 282. in fin. Calepin. verb. Roma.

Verum, cæteris opinionibus prætermisiss, eam sustinendo, quæ vulgè recepta est, Romulus, à quo Romani nuncupati, teste Justiniano in §. Sed jus quidem, Instit. de jur. natur. gent. & civil. prima urbis fundamenta jecisse fertur decimum octavum annum agens, die 20. aut 21. Aprilis anno à creatione Orbis 3302. secundum Salian, aliis quoad annum dissentientibus, statim laudandis, anno 1. Olympiadis 7. ante adventum Christi 751. De quo præter Livium, & cum eo præcitatos Ant. Cont. Chronic. Canon. anno 4580. Rosin. d. cap. 1. in fin. Greg. Vaucopius de Magistrat. veter. popul. Roman. sect. 1. Calepin. verb. Palilia, Cornucop. sup. n. 10. Genebrard. in Chronolog. lib. 1. anno 3150. pag. 132. Tornicell. Annal. Sacr. an. 3300. n. 1. Ex quibus Vaucop. horam foundationis assignat, nempe inter secundam, & tertiam post meridiem.

Hæc dies ut natalis civitatis, à Romanis festus, ac celebris habebatur, quo agricolæ Palilia celebrare consuecebant. Salian. latè d. anno 3302. Plutarch. in Romul. Vaucop. sup. Calepin. ubi proximè, Rosin. lib. 4. cap. 12. vers. Palilia, Propert. lib. 4. in Tarpei. fabula:

Urbi festus erat, dixere Palilia patres:
Hic primus crepit mœnibus esse dies.

Ovid. Fastor. lib. 4.

Arbitrium Romulus urbis habet.

*Apta dies legitur, quâ mœria signet aratro,
Sacra Palis subervant, unde moventur opus.*
Idem paulo antè in Palilibus:

*Per flammâs salisse pecus, salisse colonos:
Quod sic natali nunc quoque Roma tuo.*
Ubi latè describitur quomodo Palitia peragerentur,
quod utique tradunt Rosin. *sup.* Salian. *num.* 7.
In eisdem diei honorem hostia non mactabatur.
Rosin. *vers.* Erat enim, Vaucop. *suprà.*

4 Deinde Romulus (selectis centum viris, genere, divitiis, aut liberorum numero præcellentibus, quos Patricios vocavit, nam velut patres eum consilio adjuvare tenebantur, l. 5. tit. 18. part. 4. l. fin. C. de Consulib. lib. 12. §. Filiusfamilias, Instit. quib. mod. jus patr. potest. solvit. Salian. *ann.* 3303. *num.* 3. Rosin. lib. 1. cap. 15. *versic.* Prima igitur, Bobadill. in *Politic.* lib. 3. cap. 8. n. 1. Vaucop. *sup.* sect. 2. Cornucop. col. 438. n. 20. Pompon. Lat. de Magistrat. Roman. lib. 1. cap. 3. Raph. Volaterran. eod. tract. *vers.* Senatores, Alciat. simili tract. *vers.* Sciendum, de quo infra, *num.* 27.) omnes cives in tres partes, & urbem, agrisque in triplicem regionem digessit, quas à ternario numero tribus vocitavit, ac singulis illustres viros Tribunos præfecit. Salian. *num.* 2. & alii inferius recensendi, licet aliqui opinentur quatuor tribus à Romulo institutas, quæ sic à tributo appellabantur, ut ex Suida refert Genebrard. *ubi sup.* Hæc tripartita populi distinctio usque ad Servium Tullium, sextum Romanorum Regem duravit, qui alias tribus cepit adijcere, ut infra notabitur. Hic regnum adeptus est anno mundi 3477. Salian. *d. tom.* 4. eodem anno, *num.* 1. De quibus consulat Olan. in suo Paralipom. lib. 5. cap. 12. *num.* 9. ubi plures.

5 Hæc tribus vocabantur Ramnensis, Tatiensis, & Lucerum. Prima à Romulo sic dicta, qua continebantur illi, qui urbi construendæ cum ipso operam dedere: secunda à Rege Tatio, in quam relati erant Sabini, qui eam sequuti ad civitatem pervenerunt: tertia unde Lucerum dicta sit, non liquet; nam quidam putant, Luceres vocitari eo quod cum Lucerio Ardea Rege, seu Lucamone, Romulo contra Sabinos bellum gerenti opem tulerunt, quapropter civitate donati sunt. Cornucop. col. 769. *num.* 40. Rosin. *sup.* lib. 6. cap. 15. Alii existimant Luceres dictos à luco; etenim Romulus ut urbem civibus impleret, azylum proposuit in luco constitutum, ut ex oppidis vicinis confugientes, ibi tueri se possent. Hi igitur à loco refugii Luceres appellabantur. Rosin. *ubi proxime.* De azylo, quod Romulus statuit, pluribus agit Salian. *anno.* 3302. à *num.* 16. De hac populi divisione, tribuumque nominibus agunt Rosin. *d. cap.* 15. & lib. 1. cap. 12. ubi Thom. Dempsterus, Carol. Sigon. de *antig. Jur. Civ. Romanor.* lib. 1. cap. 3. Scoth. in *select. antig. Roman. tract. de Tribub.* Gothofred. *ad fragment.* li. 12. Tabul. ex Cicer. lib. 3. §. de *Censorib.* Lexic. Calvin. *verb.* Tribus. Theatr. vitæ hum. *verb.* Tributum, post princip. Pompon. Lat. *sup.* lib. 1. cap. 1. Cornucop. col. 889. n. 10. Petr. Nard. de *Comitiis Romanor.* in *princ.* Calepin. *verb.* Tribus, Just. Lips. de *Magistr. populi Roman.* cap. 14. Andr. Dominic. Floccus de *potestatib. Romanor.* lib. 2. cap. 1. Osuald. *ad Donell.* lib. 6. cap. 7. Rævard. de *authorit. Prudent.* cap. 7. Illud admonendi sumus, quod multò antè Romulus populum in tribus digessit, quàm Rex Tattius, ac Luceres ad civitatem admitterentur, atque ita à principio tribus ea nomina imposita

non fuisse, quæ eas habere diximus, compertum est. Sic colligitur ex Saliano *anno.* 3303. *num.* 2. & *an.* 3306. n. 7. & expressim tradit Rosin. *dicto cap.* 15. post *princ.*

Ibi: *Illud constat, quæmlibet ex his partem.*

Romulus ut commodius Reipublicæ curam gereret, singulas tribus in decem curias distribuit, ex quibus cuilibet Curionem constituit, l. 2. §. 1. ff. de *orig. jur.* Salian. *ann.* 3303. *num.* 2. Osuald. *sup.* Rosin. lib. 6. cap. 2. Vaucop. *sup.* sect. 1. & sect. 3. Petr. Nard. *ubi proxime,* Calep. *verb.* Curia, & *verb.* Curio, Cornucop. col. 730. n. 30. Lexic. Calv. *sup.* Curia idèd sunt dictæ, quia tunc Romulus per earundem sententias duram Reipublicæ expediebat, d. l. 2. §. 1. Cornucop. & Petr. Nard. *ubi proxime,* Pompon. Lat. *dicto cap.* 1. Illud observatione dignum est, quod non omnes, qui in curiatis comitiis jus suffragii obtineant, sed illi duntaxat, qui Romæ domicilium habent. Rosin. *d. cap.* 2. Vide infra, n. 21. Aliud erit in tributis comitiis.

Ibi: *Tribus Romanas à raptis Sabinis, &c.*

Cùm Romani urbis conditores ad propagandam liberis civitatem à proximis oppidis fœminas ad connubia deposcerent, nec id precibus consequi valerent, Romulus religionis prætextu ludos Consuales in honorem Consû, idest Neptuni, vulgari præcepit, ad quod spectaculum haud pauca fœminæ ex Sabinis convenerunt: ultimâ ludorum die Romulus juvenibus imperat, ut signo dato, unusquisque virginem sibi rapiat, omnesque intactas in crastinum jussit observari. Eventus votis respondit, raptis 683. puellis, quæ suadente Romulo, non invitæ se Romanis legitimè copularunt. Quapropter Sabini ut se ab hoc feminarum raptu vindicarent, bellum raptoribus indixere, cum quibus Tattius Rex Curetum congressus succubuit. At Sabina, quæ apud Romanos erant, prolemque ex eis ediderant, ut prælia sibi semper luctuosa inter viros, parentes, ac fratres suos extinguerentur, impetrarunt, quarum lachrymosa oratio ita inter se acriter dimicantium animos leniit, ut nedum pacis, sed etiam societatis fœdera Romani, ac Curetes iniirent, qui cum suo Rege Tatio ad civitatem recepti, ac in unam ex tribus relati sunt, quæ ut præmissimus, ab illo Tatiensis appellata est. Hæc ex Livio & aliis observat latius agens Salian. *Annal.* *Eccles.* tom. 4. *ann.* ab Orbe condito 3305. à n. 8. & *ann.* 3306. à *princ.* ac tangit Mart. de *jurisdic.* p. 4. cent. 1. casu 11. n. 1. Calepin. *verb.* Sabini, Cornucop. col. 977. à n. 40. Rosin. de *antiquit. Roman.* lib. 2. cap. 5. *vers.* Jupiter Stator, & lib. 5. cap. 19. in *princ.* Raptus Sabinarum contigit anno quarto ab urbe condita, Salian. *an.* 3305. *num.* 9. ubi alii. Bellum Sabinum cepit anno sequenti, quod triennio grassatum est, Salian. *an.* 3306. *num.* 2. atque ita octavo Romuli anno Tattius cum suis ad civitatem admittitur, Salian. *an.* 3309. n. 1. Similis raptus virginum legitur *Judic.* cap. 21. de quo Salian. *Annal.* tom. 2. *an.* 2622. à *num.* 78. Benjamitæ enim Saluntinas fœminas, quas parentes in conjugium ob jusjurandum tradere non valebant, sibi raperunt in uxores. Sed inter utrumque raptum plures differentiæ recensentur à Sal. *sup.* n. 84.

8 Harum

8 Harum mulierum, quarum princeps ac dux Hersilia nupsit Romulo, Calepin. *ubi proxime,* nomina suis curiis Romanos indidisse fertur, ut D. Covar. testatur, & scriptis in hæc verba Livius lib. 1. *decad.* 1. ibi: *Ex bello tam tristi læta repente pax cariores Sabinas viris, ac parentibus, & ante omnes Romulo ipsi fecit. Itaque cum populum in curias triginta divideret, nomina earum curiis imposuit. Id non traditur, cum haud dubie aliquantò numerus major hoc mulierum fuerit, atque, an dignitatibus suis, virorumve, an forte læta sint, quæ nomina curiis darent. Cujus autoritate idem observant Cornucop. col. 730. n. 40. Greg. Vaucop. de *Magistrat. veter. popul. Roman.* sect. 3. & plurimi alii. Sed contrà tenet Plutarch. in *Romulo,* ubi ita habetur: *Singule tribus decem continuerunt curias. Eas quidam perhibent à Sabinis mulieribus nomen traxisse: sed hoc mendacium esse deprehenditur, nam multis earum à locis nomina imposita sunt. Cui consentiunt Dionys. Halicarnass. lib. 2. Terent. Varto lib. 2. de *vit. popul. Roman.* & alii. Curiarum octo nomina duntaxat reperiuntur, quæ ex Festo refert Rosin. lib. 6. cap. 2. *vers.* Ceterum.**

Ibi: *Sed & tribus à tributo dando.*

9 Tribus à ternario numero sic nuncupatæ sunt, ut D. Covar. nuperrimè docuit, ac tradunt communiter Authores, ut Osuald. *ad Donell.* lib. 6. cap. 7. lit. F. Ioan. Gulielmus de *Magistr. popul. Roman.* cap. 14. Calepin. *verb.* Tribus, Lexic. Jur. *sup.* Theatr. vitæ humanæ *verb.* Tributum, post *princ.* Cornucop. col. 889. n. 30. Mart. *ubi sup.* qui tenet, tributum à tribu nuncupari. Et licet postea populus in plures partes divisus sit, adhuc tamen omnes tribus appellantur, retento primævo nomine: quod sæpe contingit, ut D. Covar. paulò antè monuit, & observavimus supra, lib. 2. cap. 1. n. 118.

Ibi: *Cum tribus à Curia maxime differret.*

10 Tribus cum curiis sæpe ab Authoribus peperam confunduntur, ut præter D. Covar. animadvertit Rosin. *d. lib.* 6. cap. 2. lit. E. Osuald. *ubi proxime.* Sic lapsi fuere Salian. *tom.* 2. *an.* mundi 2485. n. 3. Lexic. Jur. *sup.* Calepin. *verb.* Curia, Cornucop. col. 730. n. 40. dum scribunt, triginta curiis postea quinque adjectas. Sed curias à tribubus esse distinctas, pliusquam manifestum est: tum quia diversa sunt nomina curiarum, ac tribuum, ut constat ex Rosin. *d. cap.* 2. & c. 15. & si idem forent, non diversis vocibus nuncuparentur, l. Si idem 7. C. de *codicill.* Tum quoniam tribus refertur ad personas, ad agros, & ad jus suffragii ferendi. Rosin. *dicto cap.* 17. in *princ.* Cornucop. col. 889. n. 10. in quo ultimo sensu tribus accipitur à Consulto in l. Patronus 35. ff. de *legat.* 3. Rævard. de *authorit. Prud.* cap. 7. curia verò minimè ad agros, vel regionem civitatis spectat, sed tantum ad personas, ac jus ferendi suffragium in comitiis, quæ Curia vocabantur. Rosin. *d. cap.* 2. per *tot.* Petr. Nard. Tum denique, nam non omnes tribules in curias referebantur, ut jus suffragii haberent, sicut præmissi n. 6.

Ibi: *Olim quælibet tribus Atheniensis.*

11 De tribubus Atheniensibus infra est differendum, Nec dubium est, quin Romulus suam Republicam instar Athenarum instituerit: sic etiam populum in patricios, & plebeios divisit, Athenien-

ses imitatus, de quo *sup.* n. 4. ut observant Rosin. lib. 1. cap. 15. *vers.* Prima igitur, Vaucop. *sup.* sect. 2.

Ibi: *Demum Servius Tullius.*

Quo tempore Servius Imperii gubernaculum adeptus sit, prænotavimus supra, *num.* 4. in *fin.* Ipse verò non omnes tribus addidit usque ad 35. sed 19. aut 21. duntaxat, quarum nomina infra recensentur, *num.* 14. & *num.* 15. post illum instituta enumerantur: & quando, & à quibus quæque creata fuerit, tradit Rosin. lib. 6. cap. 15. *vers.* Tarquinio Prisco. Vide varias sententias apud Salian. *anno.* 1483. *num.* 3.

Ibi: *Palatinam, Suburranam.*

Adde Rosin. lib. 1. cap. 12. & lib. 6. cap. 15. Cornucop. col. 1062. n. 10. Osuald. *sup.* Theatr. vitæ humanæ *verb.* Tributum, post *princ.* Calepin. *verb.* Tribus, Salian. *anno.* 1483. n. 3.

Ad *Num.* 2.

Ab initio hoc tantum versabatur discrimen inter tribus rusticas, & urbanas, quod in his describebantur habitantes intra urbem, in illis extrâ domicilium habentes, quo mutato, & tribus de rustica in urbanam, & e contra transferebatur. Sed labente tempore cœperunt rusticæ urbanis anteponi, ita ut in rusticis describi honorificum censeretur, quia Romani plurimi habuerunt agrorum culturam, unde clarissimæ familiæ ab egregiis agricolis, & fructibus, in quibus colendis excelluerunt, nomen sumpserunt, ut Lentuli à lente, Fabii à faba, Cicerones à cicere: quod latè profequitur Cornucop. col. 453. à n. 30. Sicut desides, & ignavi despiciantur, qui in urbe morabantur, ruri operam non dantes. Rosin. de *cap.* 15. *vers.* Tarquinio, *ad fin.* ubi etiam aliam causam addit, ut præferrentur tribus rusticæ, nempe quod in urbanis recens Censorum potestati subijciebantur, quæ nimis fuit acerba, de qua differit Andr. Domin. Flocc. de *potestat. Roman.* lib. 2. cap. 17. Hujus rusticarum tribuum prærogativæ meminerunt Varro de *re rustica.* in *princ.* & lib. 4. de *ling. Latin.* Gothofred. *ad Cicer.* lib. 1. de *Orator.* col. 7. lit. G. Salian. *tom.* 2. *an.* 2768. n. 11. ubi quod ab Hebræis agricultura maximi habebatur, cui egregii viri operam dare consuecebant, & de aliis etiam gentibus idem testatur *tom.* 3. *anno.* 2963. *num.* 38. Adrian. Turneb. *adversar.* lib. 16. cap. 22.

Ibi: *Intelliges qua de Censoribus scribit.*

Livius.

Servius Tullius, qui primus censum instituit, Polydor. Virgil. de *inventor.* lib. 2. cap. 3. Salian. *anno.* 3487. *num.* 1. Just. Lips. de *Magistr. pop. Roman.* cap. 18. populum in quinque classes distribuit, in quibus & cives, & eorum patrimonia describebantur, ita ut ditiores prima classe continerentur, & quisque pro modo facultatum in primam, secundam, vel ulteriorem referretur, ut sic non viritum, sicut antea, sed juxta bonorum quantitatem cives contributorent. Rursus classes in centurias subdivisit Rex, ut in bello deservirent. Ex prima classe 98. centurias instituit, ex secunda 22. ex tertia 20. ex quarta 22. ex quinta 30. illique